

РОЗРОБКА КЛАСИФІКАЦІЇ ЧОЛОВІКІВ МОЛОДШОЇ ВІКОВОЇ ГРУПИ ЗА АНТРОПО-ПСИХОЛОГІЧНИМИ ОЗНАКАМИ

У статті в результаті аналізу конституційних типологій виявлено, що морфологічні ознаки тіла чоловіка мають певний взаємозв'язок із анатомічними та психологічними особистісними ознаками. Структуризацію зв'язків конституційних типологій будови тіла з типом особистості відображено у ієрархічній структурі морфологічних ознак соматотипу за описовою рубрикацією та відтворено у їх рівневій структуризації відповідно до того чи іншого психотипу. Визначено розмірні ряди типів будови тіла чоловіків відповідно до діючого державного стандарту.

The analysis of the constitutions typology's and determined some connections between morphological characteristics body of man's, anatomical and psychological personality sign is made in the article. Structurization of the connections of constitutions typology's structure body with of the type personality are reflected in the scale structural of morphological sing of somatic-type to description rubrication and be reflected in their a level of structurization in accordance with either of somatic-type. Sizes form of types structure body of man's in accordance with UA Standard currently in force is defined.

Ключові слова: Морфологічні ознаки, психотип, антропо-психологічні ознаки, рівнева структуризація, ієрархічна структура, описова рубрикація.

Постановка проблеми

Для організації масового виготовлення швейних виробів застосовують приведення різноманіття антропологічного складу населення до обмеженої кількості типів фігур, які мають визначену морфологічну характеристику [1]. Аналіз досліджень у галузях медицини, психології, антропології показує, що структуризація морфологічних ознак найчастіше представлена конституційними схемами, які відрізняються з позиції повноти відтворення опису фігури. Проте, в них відсутня інформація про узгодженість антропометричних і психологічних характеристик особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Термін „конституція” не має однозначного трактування і розглядається як морфологічна будова тіла людини, обумовлена спадковістю та дією факторів навколишнього середовища [2], або ж з позиції зв'язку між анатомічними та психологічними особливостями індивіда [3], що зумовило появу великої кількості підходів до визначення конституційної будови людського тіла.

На сьогоднішній день широко розповсюдженими для встановлення типу пропорцій тіла є конституційні схеми Г. Віола, Л. Манувріс, В.В. Бунака, для визначення постави фігур чоловіків – класифікації І.Я. Гриншпана, Л.П. Ніколаєва та О.Н. Аксьонової (найбільш уживані у галузі швейної промисловості), Н. Волянського, Р.П. Фіша, М.В. Черноруцького [3 – 5]. Існуючі конституційні схеми, в цілому, засновані на взаємозв'язку між формою тіла та функціями організму. Дозволяють досить точно і коректно, з методичної точки зору, описати неперервну змінюваність типів будови тіла у вигляді невеликої кількості уніфікованих дискретних типів, але не надають інформації про відповідні психологічні характеристики.

Для завдань проектування одягу значний інтерес представляє сомато-психологічний підхід, за яким конституція людини визначається як форма прояву її загальної психофізичної особистості. Тоді, за визначенням Ф. Бауера, з одного боку, конституція обумовлена генетичною формою реакції на вплив оточуючого середовища, з іншого – модифікацією цієї реакції у відповідності до впливу зовнішніх чинників [3, 5]. Однією з найбільш систематизованих, з точки зору опису індивідуальних психологічних особливостей особистості відповідно до її зовнішніх ознак, є типологічна схема, запропонована Еженом Ледо [6]. Для кожного типу він виділив властиві саме для нього потаємні здібності, інстинкти та емоції, які можуть бути явно виражені, або приховані, залежно від особливостей індивідуального розвитку особистості. Проте, відтворити тип фігури людини за такою схемою можна лише описово.

Найбільш інформативними, з огляду на поєднання морфологічних та психологічних аспектів, вважаються класифікації конституцій німецького психіатра Е. Кречмера та американського психолога У. Шелдона. Проте, особливості встановлення психотипу відповідно до типу поведінки, залишаються невідомими. Тому не можна впевнено поширювати дану класифікацію на весь контингент досліджуваних.

Таким чином, відсутня інформація щодо визначення взаємозв'язку між психотипом та розмірними характеристиками споживачів.

Постановка мети дослідження

Мета дослідження – встановити взаємозв'язок між морфологічними і психологічними характеристиками особистості для розробки класифікації чоловіків молодшої вікової групи за антропо-психологічними ознаками.

Виклад основного матеріалу

Вибіркове антропо-психологічне дослідження проведено серед чоловіків віком від 18 до 29 років. Цей контингент відповідає усім вимогам щодо представництва вікових, демографічних і територіальних

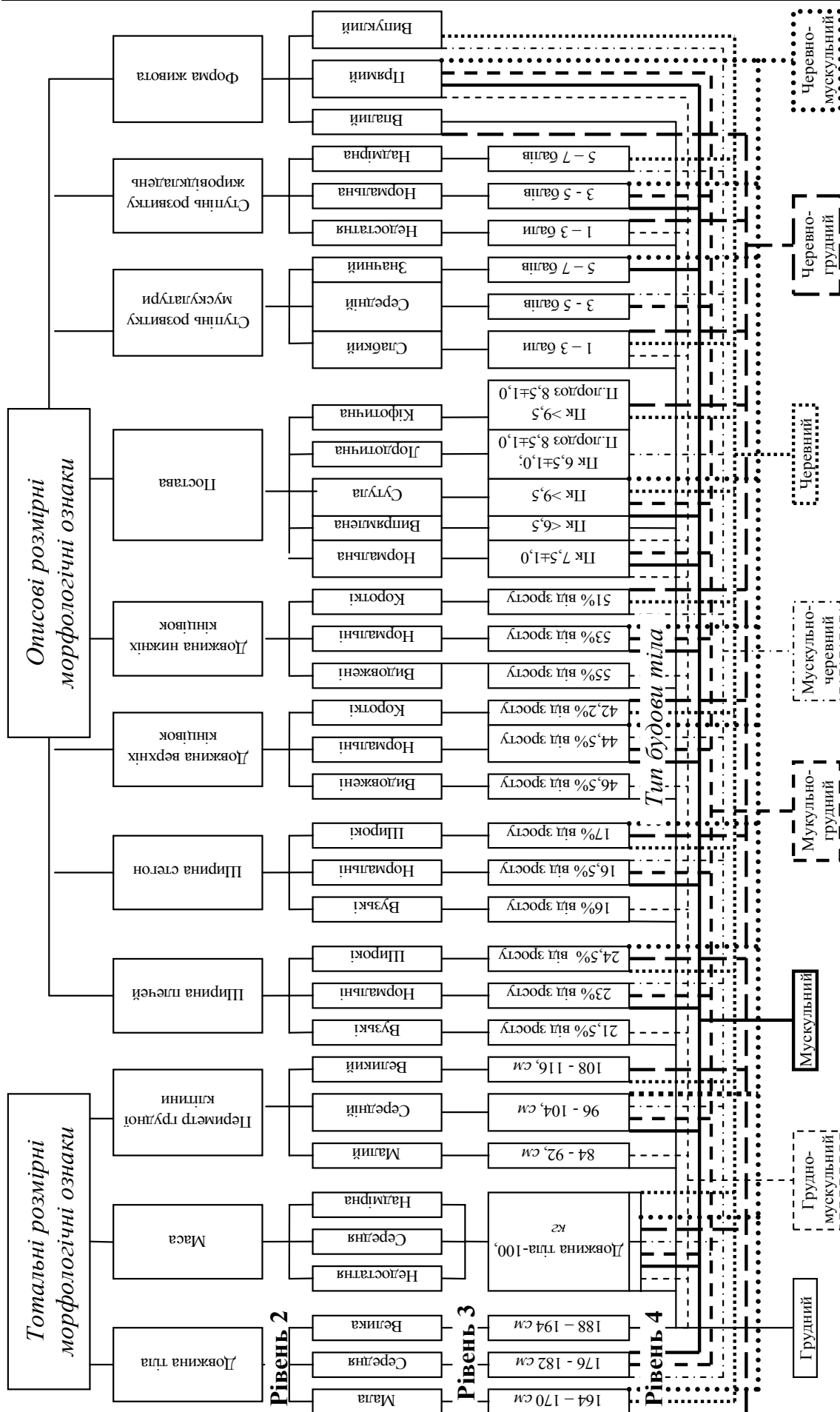

Рис. 1. Ієрархічна структура морфологічних ознак соматотипу за описовою рубрикацією

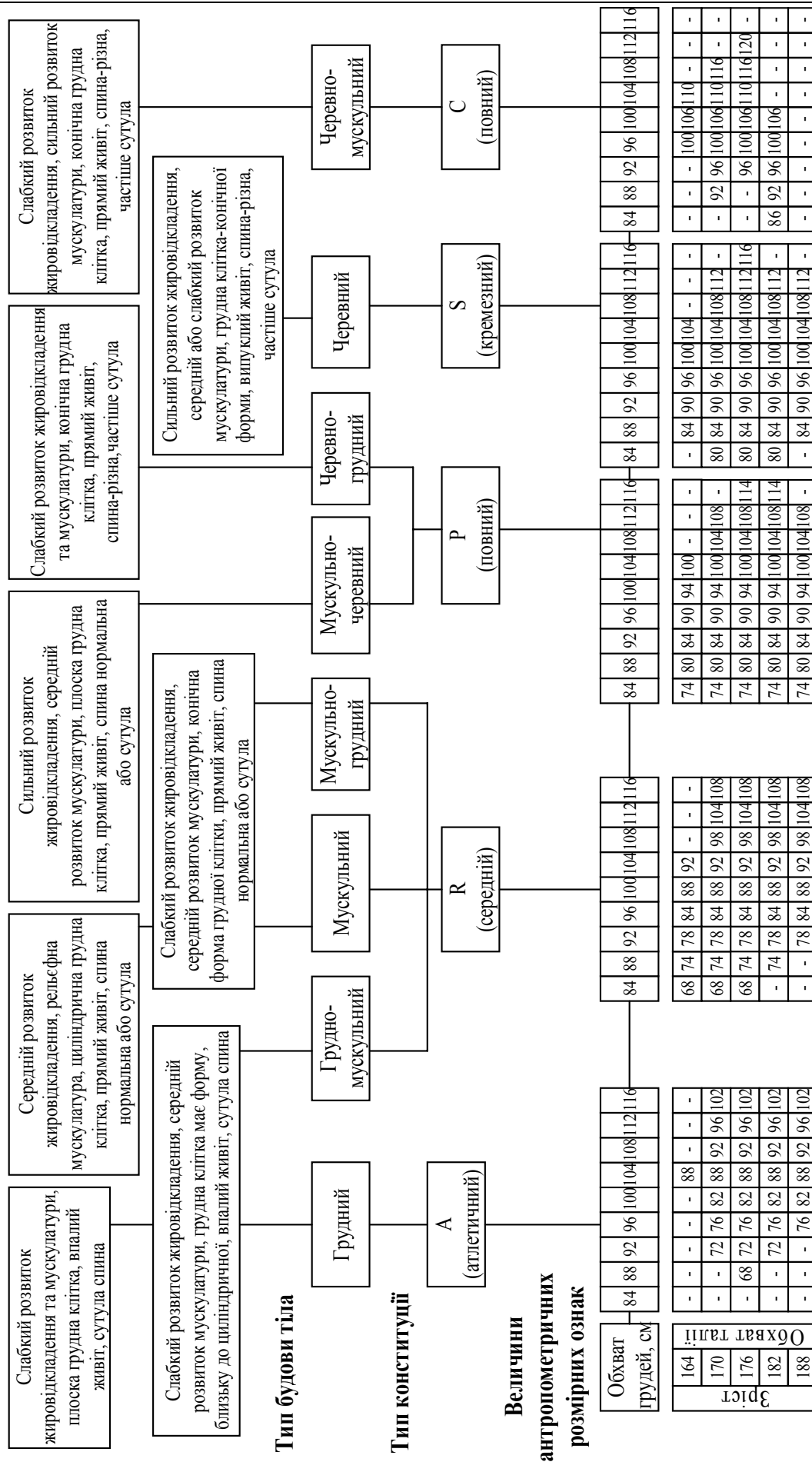

Рис. 2. Систематизація морфологічних типів фігур чоловіків молодшої вікової групи населення відповідно до діючого держстандарту

ознак чоловічого населення Хмельницької області, а за ознаками зв'язку «одяг – зовнішність», за відношенням до одягу – типу «той, що сам себе конструює».

Конституційні типи будови тіла досліджуваних охарактеризовані і упорядковані відповідно до ієрархічних рівнів розташування морфологічних ознак відповідно до того чи іншого соматотипу за описовою рубрикацією В.В. Бунака (рис. 1). Їх підпорядкованість визначено відповідно до габаритних параметрів тіла дорослого чоловіка (1-й рівень) з наступною конкретизацією опису морфологічних ознак на другому, третьому і четвертому рівнях.

На другому ієрархічному рівні відображено показники індивідуальної мінливості групових морфологічних ознак. Третій ієрархічний рівень – параметрично характеризує кожну з них у вигляді комплексу відносних та абсолютних величин. Кількісну оцінку морфологічних ознак здійснено із застосуванням параметричних меж антропометричних вимірів, або ж порівнянням абсолютних значень із розмірами типових фігур. Четвертий ієрархічний рівень надає інформацію щодо характерних тим чи іншим співвідношенням описових розмірних ознак типів будови тіла молодшої вікової групи чоловіків.

На основі розробленої упорядкованої структури, морфологічні типи фігур досліджуваних систематизовані відповідно до діючого державного стандарту [7], що дозволило визначити розмірні ряди визначених типів будови тіла (рис. 2). В результаті групування описових конституційних типів за державним стандартом з типами будови тіла за соматотипологією В.В. Бунака встановлено, що атлетичному типу конституції (А) відповідають чоловіки грудного; середньому (R) – грудно-мускульного, мускульного, мускульно-грудного; повному (P) – мускульно-черевного, черевно-грудного; кремезному (S) – черевного; повному (C) – черевно-мускульного типів будови тіла.

Спостерігаються різні співвідношення розмірних ознак типових фігур чоловіків молодшої вікової групи населення за зростом і обхватом грудей. При цьому, за обхватом талії, конституційним типам відповідають такі значення:

1. Атлетичний	(A)	від 68 до 102 см.
2. Середній	(R)	від 68 до 108 см.
3. Повний	(P)	від 74 до 114 см.
4. Кремезний	(S)	від 80 до 116 см.
5. Повний	(C)	від 86 до 120 см.

Запропонована система рівневої структуризації морфологічних ознак будови тіла чоловіків та характерних їх зовнішності психотипів забезпечує відтворення інформації про антропо-психологічні ознаки особистості, яку представлено на рис. 3. Співвідношення психотипів зі встановленими типами будови тіла чоловіків не є ідентичним, що пояснюється складною структурою психіки і особливостями розвитку особистості у молодшому віці. Таким чином, в результаті проведеного опитування запропонований орієнтовний характер розподілу зустрічності типів темпераменту відповідно до типів будови тіла чоловіків за В.В. Бунаком.

Встановлено, що чоловіки грудного, грудно-мускульного, черевно-грудного, мускульного та мускульно-грудного типів будови тіла у більшості випадків мають сангвінічний тип темпераменту, відповідно, у 70% – 60% – 30% – 40% – 20% від загальної кількості психотипів у досліджуваній віковій категорії. Чоловікам флегматичного типу темпераменту відповідають черевно-грудний, черевно-мускульний, черевний, мускульно-черевний та мускульно-грудний типи будови тіла – у 40% – 60% – 50% – 30% – 20%, відповідно. Виявлено, що серед чоловіків мускульно-грудного, мускульно-черевного та черевного типів будови тіла частіше зустрічаються особи меланхолійного типу темпераменту. Холерики ж спостерігаються серед чоловіків різної будови тіла приблизно у рівній кількості від встановлених психотипів – у межах 20%.

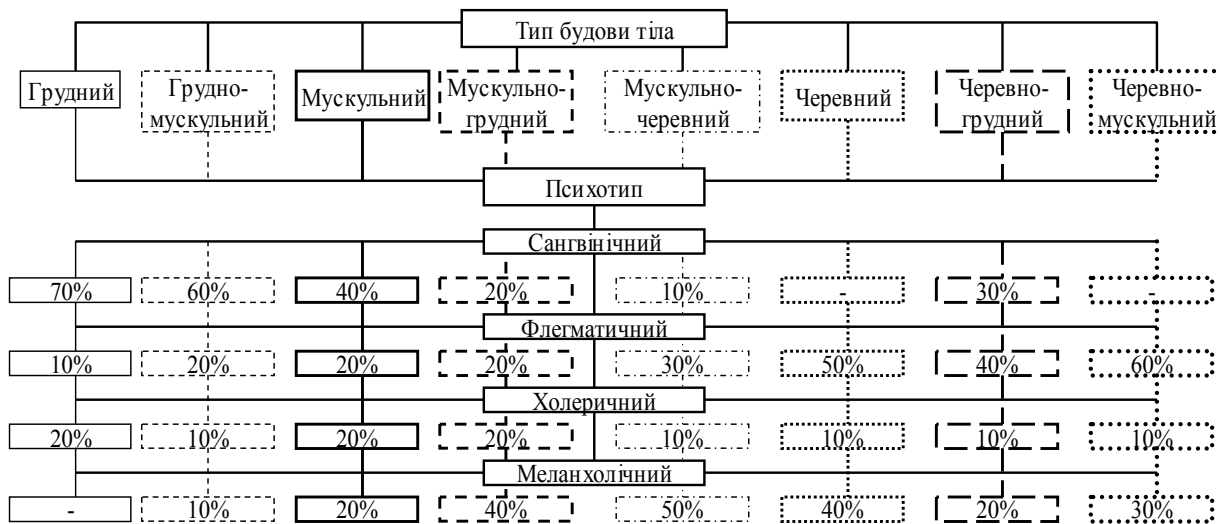

Рис. 3. Рівнева структуризація морфологічних ознак будови тіла чоловіків відповідно до психотипу

Висновки

В результаті проведеного дослідження встановлено, що між морфологічними ознаками споживачів та їх індивідуально-психологічними особливостями існує певна залежність, проте визначення психологічних характеристик особистості за зовнішніми ознаками фігури в загальному носить складний суперечливий характер.

Так, для чоловіків у досліджуваній вибірці, найбільш характерними типами будови тіла є грудний (20 %), грудно-мускульний (26 %) та мускульний (34 %), яким у більшості випадків відповідає сангвінічний (14 % – 18 % – 12 %, відповідно) тип темпераменту.

Література

1. Славінська А.Л. Основи модульного проектування одягу: Монографія. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – 167 с.
2. Хрисафонова Е.Н. Антропология. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 318 с.
3. Клиорин А.И., Чтецов В.П. Основные подходы и краткий исторический очерк развития учения о конституциях. Биологические проблемы учения о конституциях человека. – Л.: Высшая школа, 1979. – 320 с.
4. Дунаевская Т.Н., Коблякова Е.Б., Ивлева Г.С. Размерная типология населения с основами анатомии и морфологии: учеб. для студ. высш. учеб. заведений легкой пром-сти, . – 2-е изд. – М.: Легкая индустрия, 1980. – 216 с.
5. Липатов П.И., Липатова Л.Н. Основы антропологии с элементами генетики человека: Учебно-методический комплекс. – Междуреченск, 2003. – 220 с.
6. Щекин Г.В. Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению: монография. – К.: МАУП, 1995. – 672 с.
7. ДСТУ ISO/TR 10652: 2006. Стандартна система визначення розмірів одягу. – Чинний від 01.01.2002. – К.: Держстандарт України, 2001. – 82 с.

Надійшла 2.11.2009 р.

УДК 687: 658

А.Л. СЛАВІНСЬКА, О.Б. ГАЙДАШЕВСЬКА
Хмельницький національний університет

**КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОЕКТУВАННЯ
ОДЯГУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО – РУХОВОГО АПАРАТУ**

У статті розглянута концепція проектування одягу для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату на основі розробки структурно-логічної моделі процесу проектування комфортного одягу.

The article deals with the concept of designing clothing for children with musculoskeletal disorders-motor system through the development of structural-logical model of the design process comfortable clothing.

Ключові слова: проектування, одяг, структурно-логічна модель.

Постановка проблеми

Одяг для дітей з обмеженими руховими можливостями повинен бути ергономічними і адекватним умовам системи «інвалід – одяг – оточуюче середовище».

Він повинен бути зручним для здійснення побутових, життєвих процесів, тобто бути підпорядкованим характеру і зручності використання, притаманних для таких дітей рухів.

Важливу роль відіграють психологічні і морально – естетичні аспекти при підборі одягу для дітей із захворюваннями опорно – рухового апарату (ОРА). Важлива тут реабілітаційна функція одягу, яка дозволяє підвищити якість життя хворих дітей.

Таким чином, в теперішній час є актуальним вирішення проблеми створення раціонального гардеробу, що складається із одягу з принципово новим конструктивним рішенням і технології виготовлення його для дітей із захворюваннями опорно – рухового апарату.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В рамках досліджень ЮРГУЭС розроблена загальна модель процесу проектування функціонального одягу для людей з обмеженими можливостями руху [1].

Цей одяг пропонується розглядати як підклас спеціального одягу, що суперечить визначенню захисної функції одягу, як основної, оскільки для дітей не існує спеціального одягу [2].

Ряд робіт присвячений розробці реабілітаційного одягу [3, 4, 5]. Проте функціональність побутового одягу, який є переважним в гардеробі дитини, визначається перш за все адантивною функцією конструктивних рішень. Зокрема це питання розглядається в дослідженнях комфортності одягу, виконаних в ЦНДІШП [11], РосЗІТЛП [6], МГУС [5].